

Handläggare
Petter Bergeå
Telefon: 08-50833648

Till
Utbildningsnämnden
2025-01-23

Ämneskunskaper och lärarskicklighet – en reformerad lärarutbildning SOU 2024:81

Remiss från kommunstyrelsen, dnr KS 2024/1362

Förvaltningens förslag till beslut

1. Utbildningsnämnden godkänner utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Sammanfattning

Utbildningsdepartementet har lämnat betänkandet *Ämneskunskaper och lärarskicklighet – en reformerad lärarutbildning SOU 2024:81* på remiss till bland annat Stockholm stad. Kommunstyrelsen besvarar remissen för Stockholm stads räkning och har remitterat betänkandet till utbildningsnämnden för synpunkter inför att kommunstyrelsen yttrar sig.

Utredningen har haft i uppdrag att föreslå (1) hur antagningskraven till lärar- och förskollärarytbildningarna kan höjas, (2) hur ämneslärarytbildningen kan stärkas, exempelvis genom ökade samarbeten och hur vissa ämnen kan koncentreras till färre lärosäten i syfte att höja kvaliteten samt (3) hur utbildningsinnehållet kan reformeras med ökat fokus på ämneskunskap, kognitionsvetenskap och praktisk metodik.

Utbildningsförvaltningen är positiv till utredningens förslag.

Utbildningsförvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen. Med hänsyn till remisstiden bör ärendet justeras omedelbart.

Bakgrund/Ärendet

Regeringen tillsatte den 6 juli 2023 en särskild utredare med uppdrag att föreslå åtgärder för att utveckla lärar- och förskollärarytbildningarna i syfte att höja utbildningarnas kvalitet

och yrkenas status och attraktivitet (Kommittédirektiv 2023:111). Utredaren fick bland annat i uppdrag att:

- förslå hur antagningskraven till utbildningarna kan höjas,
- föreslå åtgärder för hur ämneslärarutbildningarna kan stärkas, exempelvis genom ökade samarbeten och hur vissa ämnen kan koncentreras till färre lärosäten för att höja kvaliteten,
- föreslå hur utbildningsinnehållet kan reformeras med ökat fokus på ämneskunskap, kognitionsvetenskap och praktisk metodik, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Betänkandet lämnades över till regeringen den 3 december (SOU 2024:81 Ämneskunskaper och lärarskicklighet – en reformerad lärarutbildning) och har därefter lämnats på remiss. Bakgrunden till att utredningen tillsattes var att regeringen anser att det finns stora utmaningar i svensk skola som bland annat är kopplade till lärarutbildningen. Regeringen ansåg bland annat att lärarutbildningen har för stora avhopp och inte i tillräcklig grad förbereder studenter för yrkesutövningen.

Utredaren föreslår att antagningskraven till lärarutbildningen höjs så att det ställs krav på minst betyget C i svenska för att antas till utbildningen. Förändringarna förväntas leda till färre studenter på lärarutbildningarna. Utredaren bedömer, mot bakgrund av ett vikande elevantal, att det är möjligt att genomföra en sådan förändring nu då behovet av lärare förväntas minska under de kommande åren. Förändringarna förväntas också leda till färre avhopp från utbildningen då de studenter som antas förväntas ha bättre förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. På sikt förväntas förändringarna också ge utbildningen högre status och därmed fler sökande.

Utredningen föreslår förändringar i syfte att ge utbildningen en tydligare praktisk inriktning. För grundlärarutbildningen föreslås ett tydligare fokus på läs- och skrivinlärning och grundläggande matematikinlärning. För ämneslärarutbildningen ges ett ökat fokus på ämnesdidaktik och metodik samt vid behov ämneskunskaper. Utredaren föreslår att kognitionsvetenskap ska ingå i utbildningsinnehållet samt ett tydligare fokus på evidensbaserade metoder. Utredaren förväntar sig att de höjda antagningskraven innebär att färre studenter antas till lärarutbildningen, men föreslår att befintliga resurser ska kvarstå, vilket i praktiken innebär en resursförstärkning.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för personal- och kompetensförsörjning i samverkan med grundskoleavdelningen, gymnasieavdelningen och avdelningen för utveckling och samordning.

Ärendet kommer att behandlas i samverkan med de fackliga organisationerna den 14 januari 2025. Funktionshinderrådet kommer att få möjlighet att behandla ärendet vid sammanträdet den 15 januari 2025.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen lämnar synpunkter på utredningens förslag så som de presenteras i kapitel 11–18. Synpunkterna redovisas under kapitelrubrikerna i betänkandet. För de längre kapitlen där flera förslag presenteras används underrubriker som då också följer rubrikerna i betänkandet. Endast de rubriker där ett förslag presenteras och där förvaltningen har synpunkter redovisas i remissvaret.

Kap 11. Bättre förberedda och mer motiverade studenter

Kap 11.3 Skärpta krav på kunskaper i svenska

Förslaget i korthet

Utredningen föreslår att det ska ställas krav på lägst betyg C i Svenska 3 eller Svenska som andraspråk för tillträde till grundläroutbildning med inriktning mot F–3 och 4–6 samt till ämnesläroutbildning. För förskolläroutbildningen föreslår utredningen betyg D i dessa kurser. Anledningen är att antalet behöriga sökande, antagna och nybörjare, skulle minska mycket kraftigt vid krav på betyg C vid intagning för förskolläroutbildningen.

Förvaltningen synpunkter

Förvaltningen är positiva till att höja kraven på svenskkunskaper för antagning till läroutbildningen enligt utredningens förslag.

Utredningen antar att förändringen av antagningskravet kommer att innebära stora förändringar kring vilka studenter som läser på utbildningen, både direkta och indirekta. Först och främst förväntas antalet antagna studenter minska, men utredningen förväntar sig också indirekta effekter i form av bättre motiverade studenter och en mer attraktiv utbildning som lockar studenter som idag inte skulle välja att läsa till lärare. Om det skulle visa sig att förändringen inte får de konsekvenser som utredningen förväntar sig så bör regeringen vara öppen för att pröva ytterligare åtgärder för att göra utbildningen mer attraktiv och minska avhoppet.

11.5 Krav på högre betyg i svenska ska inte gälla för alla lärarutbildningar

Förslaget i korthet

Utredningen föreslår att krav på högre betyg i svenska inte ska gälla för antagning till utbildning som leder till grundlärarexamen med inriktning mot fritidshem, yrkeslärarutbildningen eller för tillträde till kompletterande pedagogisk utbildning (KPU), vidareutbildning av obehöriga lärare (VAL) samt utlandsutbildade lärares vidareutbildning (ULV).

Synpunkter på förslaget

Förvaltningen erfar att studenter antagna inom ULV (Utlandsutbildade lärares vidareutbildning) i många fall inte har tillräckliga språkkunskaper när de antas till programmet. Förvaltningen är därför tveksam till att ambitionshöjningen inte föreslås att omfatta ULV. Om det finns brister i svenskkunskaperna vid antagningen så måste i stället svenskkunskaperna stärkas inom ramen för utbildningen. Ett språkligt inplaceringstest i svenska kan användas före antagning enligt den modell Göteborgs universitet tillämpar. Förvaltningen erfar tyvärr att det examineras studenter från ULV som inte har tillräckliga svenskkunskaper.

11.8 Krav på lämplighet för utbildningen

Förslaget i korthet

Utredningen har övervägt att införa ett lämplighetsprov för antagning till lärarutbildningen, men avstår från att göra detta – bland annat med hänsyn till att det tar stora resurser i anspråk för lärosätena och att lärosätena inte har uttryckt ett intresse för detta.

Synpunkter på förslaget

Tyvärr är inte de negativa konsekvenserna av att det antas studenter som inte är lämpliga för yrket tillräckligt belysta.

Utbildningsförvaltningens grund- och gymnasieskolor tar emot lärarstudenter inom ramen för den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) och lämnar i det sammanhanget underlag till examination. När ingen lämplighetsbedömning görs i samband med antagningen innebär det att studenter som är olämpliga för yrket placeras på skolor inom ramen för den verksamhetsförlagda utbildningen. Förvaltningen erfar att det tar orimligt stora resurser i anspråk från den skola och den handledare som tar emot studenter som inte är motiverade eller lämpliga. Att studenter placeras som saknar förutsättningar skapar i förlängningen svårigheter att motivera skolor att ta emot studenter då de resurser som måste läggas ner från handledarnas sida inte motsvarar de resurser som tillförs.

Att redan i samband med antagningen pröva om studenter har motivation och grundläggande förmågor skulle spara väsentliga resurser för VFU-skolorna. Det skulle också innebära att det blir lättare att placera studenter på skolor inom ramen för den verksamhetsförlagda utbildningen. Om inget lämplighetstest införs behöver det i stället utredas hur studenter som inte är lämpliga kan motiveras att avsluta studierna tidigt under utbildningen.

Kap 12. Alternativa vägar till en lärarexamen

Förslagen i korthet

Utredningen föreslår att försöksverksamheten med KPU 60 och KPU 75 förlängs till och med 2032 samt att satsningen på arbetsintegrerad lärarutbildning (AIL) förlängs till och med 2030. Vidareutbildning av lärare och forskollärare (VAL) föreslås att permanentas. Satsningen på KPU som vänder sig till personer med forskarexamen föreslås att inte förlängas efter den 31 december 2026.

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) föreslås att få i uppdrag att utvärdera de alternativa vägarna till en lärarexamen. Utöver kvaliteten ska en viktig utgångspunkt för en sådan utvärdering vara utbildningarnas betydelse för lärarförsörjningen.

Synpunkter på förslagen

Förvaltningen tillstyrker förslagen. Det är angeläget att det finns goda möjligheter att välja läraryrket även senare i yrkeslivet och tillgodoräkna sig reell kompetens och närliggande studier. Det är särskilt angeläget för att möta behovet av lärare i ämnen där det råder brist på lärare, så som matematik och naturvetenskap.

För att ge såväl lärosäten som studenter goda planeringsförutsättningar så anser förvaltningen att inriktningen bör vara att skapa permanenta lösningar i stället för försöksverksamheter. Förvaltningen ser positivt på att UKÄ får i uppdrag att utvärdera försöksverksamheterna och övriga alternativa utbildningsvägar. Utvärderingen kan förhoppningsvis utgöra en grund för att ta fram förslag på hur permanenta (dvs. ej som försöksverksamheter) lärarutbildningar för studenter som har förutsättningar att nå examensmålen med en kortare utbildningsväg.

Kap 13. Ökat behov av samverkan

13.3.3 Uppdrag till lärosätena att gemensamt planera utbud och dimensionering

Förslaget i korthet

För att förtydliga lärosätenas gemensamma ansvar för ett fortsatt varierat utbud av lärarutbildningar föreslår utredningen att det ges ett uppdrag om att gemensamt planera utbud och dimensionering i regleringsbrev till universitet och högskolor. En viktig del av uppdraget ska vara att komma överens om ansvar för ämneslärarutbildning i små ämnen genom att gemensamt planera vilka lärosäten som ska erbjuda de ämnena.

Förvaltningen synpunkter

Förvaltningen har inga invändningar mot att lärosätena får ett sådant uppdrag. Förvaltningen vill dock i sammanhanget poängtera att det är statens ansvar (inte de enskilda lärosätenas) att det samlade utbildningsutbudet möter samhällets behov av lärare.

Även om det samlade behovet av lärare förväntas minska de kommande åren förväntas det även fortsättningsvis råda brist av lärare med vissa inriktningar, däribland ämneslärare i matematik, naturvetenskap och slöjdlärare. Det råder vidare en stor brist på behöriga speciallärare inom den anpassade skolan. Mot bakgrund av att de förslag som lämnas förväntas leda till att färre lärare examineras är det särskilt angeläget att de lärare som faktiskt examineras har behörigheter som skolans huvudmän behöver. Regeringen behöver således även framgent följa och vid behov styra lärosätenas utbud av lärarutbildningar så att samhällets behov av lärare kan tillgodoses.

13.3.4 Åtgärder för små ämnen

Förslaget i korthet

Utredningen har övervägt om det vore lämpligt att ge vissa lärosäten ett nationellt ansvar för vissa små ämnen. Utredningen lämnar inget sådant förslag då de bedömer att det skulle kunna få negativa konsekvenser för utbildningen i dessa ämnen. Vidare föreslår utredningen att medel avsätts för att stödja ämneslärarutbildningarna i små ämnen där det finns stora hinder för samverkan mellan lärosäten.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen gör ingen annan bedömning än utredningen vad gäller behovet av nationellt ansvar för små ämnen. Det är positivt att medel avsätts för att ge stöd till ämneslärarutbildningar i små ämnen.

13.3.5, 13.3.6 Kommunala lärcentrum för utbildning över hela landet

Förslaget i korthet

Utredningen förväntar sig att lärcentrum kommer att få en viktig roll i framtiden och pekar på de positiva aspekterna för studenter som läser på distans och möjligheten att erbjuda lärarutbildningen i hela landet. Utredningen föreslår att medel avsätts för att utveckla lärcentrum.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen gör ingen annan bedömning än utredningen vad gäller lärcentrumens roll.

Förvaltningen anser inte att frågan om hur kvaliteten i lärarutbildningen ska kunna säkras när den i allt högre grad sker på distans är tillräckligt belyst i utredningen. Det gäller särskilt mot bakgrund av intentionen att stärka de praktiska momenten i utbildningen. Förvaltningen ser särskilt utmaningar med att anordna en verksamhetsförlagd utbildning av hög kvalitet när ett lärosäte har utbildningar på distans och placerar studenter hos huvudmän över hela landet.

Kap 14. Utveckla innehållet i lärarutbildningarna

Förslaget i korthet

Utredningen har haft i uppdrag att föreslå hur utbildningsinnehållet kan reformeras med ökat fokus på ämneskunskap, kognitionsvetenskap och praktisk metodik. Utredningen föreslår ett flertal förändringar av innehållet i lärarutbildningen. Bland annat föreslås att de ämnesdidaktiska studierna utökas med 15 högskolepoäng i samtliga lärarutbildningar samt att undervisning i den utbildningsvetenskapliga kärnan (UVK) minskas från 60 till 45 högskolepoäng. UVK föreslås få ett förändrat innehåll med tydligare fokus mot den kommande yrkesutövningen.

Utredningen föreslår också reviderade examensmål. Utredningens föreslagna examensmål är betydligt färre än de nuvarande. Minskningen är som mest sju mål för ämneslärarutbildningen och som minst två mål för förskollärarutbildningen. Nya examensmål föreslås om kognitionsvetenskap och läs- och skrivinläring. Vidare föreslås att en del mål slås ihop och att vissa specifika examensmål av värderingskaraktär inlemmas i ett mål relaterat till skolans styrdokument och värdegrund. Utöver detta förs det in mål som relaterar till kunskaper i kognitionsvetenskap med relevans för lärarutbildningarna samt evidensbaserad vetenskaplig grund.

14.1.1 Utrymme för ämnesstudier och ämnesdidaktiska studier ska öka

Förslaget i korthet

I grundlärarutbildningen med inriktning mot F–3 och 4–6 samt ämneslärarutbildningen med inriktning mot årskurs 7–9 och gymnasieskolan föreslås att ämnesstudierna och de ämnesdidaktiska studierna ökas med 15 högskolepoäng.

I grundlärarutbildningen med inriktning mot F–3 föreslås att en stor del av poängutrymmet ska användas för kurser i svenska med fokus på läs- och skrivinläring. Poängutrymmet kan också användas för undervisning om språkutvecklande arbetssätt och/eller matematikkurser med fokus på hur elever lär sig grundläggande matematik. Totalt ska undervisningen i svenska omfatta minst 37,5 högskolepoäng med tyngdpunkt på undervisning om läs- och skrivinläring.

I grundlärarutbildningen med inriktning mot årskurs 4–6 ska en stor del av poängutrymmet användas för kurser i svenska med fokus på läs- och skrivutveckling. Poängutrymmet kan också användas för matematik, naturorienterande ämnen och/eller samhällsorienterande ämnen. Totalt ska undervisningen i svenska omfatta minst 37,5 högskolepoäng.

I grundlärarutbildningen med inriktning mot F–3 och 4–6 samt ämneslärarutbildningen med inriktning mot årskurs 7–9 och gymnasieskolan ska ämnesstudierna och de ämnesdidaktiska studierna ökas med 15 högskolepoäng.

I ämneslärarutbildningen med inriktning mot årskurs 7–9 ska poängutrymmet användas så att det andra ämnet som ingår i utbildningen omfattar minst 60 högskolepoäng. De ämnesdidaktiska studierna ska få ett ökat utrymme, men även ämnesstudierna kan förstärkas om behov finns.

I ämneslärarutbildningen med inriktning mot gymnasieskolan ska poängutrymmet användas för att öka de ämnesdidaktiska studierna i ett eller två ämnen, men även kunna förstärka ämnesstudierna om behov finns.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen tillstyrker förslagen.

Förvaltningen anser dock att skrivningen om hur poängutrymmet kan användas inom grundlärarutbildningen mot F–3 är för generöst. Det bör övervägas att skriva att poängutrymmet helt eller i alla fall

till största del *ska* användas för kurser i läs- och skrivinläring samt grundläggande matematikinläring då detta är särskilt angeläget.

Vad gäller ämneslärarutbildningen med inriktning 7–9 och gymnasieskolan tillstyrker förvaltningen även dessa förslag. Inom matematikämnet finns det indikationer från didaktisk forskning att det är ämneskunskaperna som bör förstärkas. Det är därför positivt att det finns möjligheter att öka ämnesstudierna om det är där behoven finns.

Utredningen lyfter i sammanhanget betydelsen av ökat fokus på *ämnesdidaktik* och *metodik*. Det görs tyvärr ingen distinktion mellan begreppen i utredningen vilket gör att de riskerar att användas synonymt. Didaktik kan beskrivas som teoretisk kunskap om hur man undervisar inom ett ämne och metodik som praktiska och konkreta undervisningsmetoder som hör till ett ämnesområde. Utifrån utredningens intention att lärarutbildningens ska stärka de praktiska färdigheterna så är det angeläget att begreppen inte används synonymt och att det tydliggörs när det är de praktiska metoderna som avses snarare än de teoretiska kunskaperna.

14.1.2 Det fritidspedagogiska området ska stärkas

Förslaget i korthet

I grundlärarutbildningen med inriktning mot fritidshem ska det fritidspedagogiska området öka med 15 högskolepoäng.

Synpunkter på förslaget

Förvaltningen tillstyrker förslaget.

14.1.3 Det förskolepedagogiska området ska stärkas

Förslaget i korthet

Inom förskollärarutbildningen ska det förskolepedagogiska området utökas med 15 högskolepoäng. Förskollärarstudenter ska få mer undervisning om grundläggande läsinläring, matematikutveckling, språkutvecklande arbetssätt och ledarskap.

Synpunkter på förslaget

Förvaltningen tillstyrker förslaget.

14.2 Minskad tid för UVK och ökat fokus på praktisk innehåll

Förslaget i korthet

Utredningen konstaterar att det finns brister i hur den nuvarande UVK förbereder studenter för den kommande yrkesverksamheten. Innehållet är alltför teoretiskt och abstrakt. Därför föreslår utredningen att UVK ska omfatta 45 högskolepoäng i stället för 60 högskolepoäng. UVK föreslås få ett innehåll som ska inriktas mot

den kommande yrkesutövningen. Utredningen föreslår att den ska omfatta följande:

- skolväsendets organisation och styrdokument innefattande läroplaner, kursplaner och ämnesplaner samt värdegrunden i skolan och förskolan,
- elevernas lärande, kognitiv utveckling och inläring, samt specialpedagogik,
- evidensbaserade undervisningsmetoder och sambandet mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet,
- planering, genomförande, utvärdering och utveckling av undervisning,
- sociala relationer, konflikthantering och ledarskap i rollen som lärare eller förskollärare, samt
- uppföljning, analys och bedömning av lärande och utveckling i arbetet som lärare eller förskollärare, samt betygssättning.

Synpunkter på förslaget

Förvaltningen tillstyrker förslaget.

Det är särskilt angeläget att frågor om evidensbaserade undervisningsmetoder och sambandet mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet lyfts in i lärarutbildningen.

14.4 Yrkeslärarutbildningen ska utvecklas

Förslaget i korthet

Utredningen föreslår att de nya bestämmelserna om innehållet i UVK även ska omfatta yrkeslärarutbildningen samt att de ämnesdidaktiska studierna i yrkeslärarutbildningen ska öka med 15 högskolepoäng.

Synpunkter på förslaget

Förvaltningen tillstyrker förslaget.

14.5.1 Övningskolor fortsatt viktiga

Förslaget i korthet

Utredningen bedömer att övningskolor och övningsförskolor har stor betydelse för lärar- och förskolläraryrkesutbildningarna. Därför bör antalet övningskolor och övningsförskolor fortsätta att öka.

Synpunkter på förslaget

Förvaltningen delar utredarnas positiva erfarenheter av övningskolor och är positiv till ambitionen att öka antalet övningskolor.

En viktig del av modellen med övningsskolor är samarbetet mellan lärosätena och skolorna. Stockholm stad har etablerade samarbeten med lärosäten i Stockholmsregionen, men erfar också att efterfrågan på VFU-platser från andra delar av Sverige har ökat väsentligt i och med att fler läser på distans. Modellen med övningsskolor är i dessa fall inte möjlig och innebär på sikt att andra modeller kan behöva utvecklas för att säkerställa kvaliteten på VFU-verksamheten.

14.5.2 En del av utbildningen bör vara förlagd i skolan eller förskolan under det första året

Förslaget i korthet

Utredaren föreslår att alla lärar- och förskollärostudenterna bör ha en del av sin utbildning förlagd i skolan eller förskolan redan under det första läsåret.

Synpunkter på förslaget

Förvaltningen är positiv till förslaget. Södertörns högskola tillämpar en modell där den första delen av VFU sker under första terminen och omfattar 4,5 högskolepoäng. Förvaltningen har positiva erfarenheter av detta - tyngdvikten ligger på auskultation, kommunikation och bemötande/ledarskap, snarare än ämnesinnehåll. Förvaltningen erfar att de studenter som inte är lämpade för läraryrket avbryter studierna tidigare än de skulle ha gjort om de genomfört VFU-perioden senare. Detta sparar väsentliga resurser för såväl studenten, lärosätena och de mottagande skolorna.

14.5.3 Huvudmännen har ett stort ansvar för den verksamhetsförlagda utbildningen

Förslaget i korthet

Utredningen har haft i uppdrag att föreslå hur utbildningsinnehållet kan reformeras med ökat fokus på bland annat praktisk metod. Inom ramen för det uppdraget har utredningen övervägt att föreslå en lagreglerad skyldighet att anordna verksamhetsförlagd utbildning (VFU) för huvudmän inom skolans område. Utredaren har dock valt att inte gå vidare med ett sådant förslag.

Synpunkter på förslaget

Förvaltningen anser inte att de utmaningar som finns inom VFU-området är tillräckligt belysta i utredningen. Det råder brist på handledare och förvaltningen bedömer att kvaliteten på den verksamhetsförlagda utbildningen är varierande. Trycket blir ojämnt där en del skolor och handledare tar ett oproportionerligt stort ansvar för att bereda plats för studenter. Förvaltningen erfar också att det är fler skolor och lärare som väljer att inte alls, eller mer sällan, ta emot VFU-studenter regelbundet, än tvärtom.

Eftersom den verksamhetsförlagda utbildningen har en så pass central funktion i lärarutbildningen anser förvaltningen att frågan behöver ytterligare belysning än vad som ges i utredningen. Det kan till exempel göras genom att tillsätta en separat utredning med uppdrag att föreslå åtgärder för att stärka kvaliteten och likvärdigheten i den verksamhetsförlagda utbildningen. En sådan utredning skulle kunna lämna förslag på hur handledarskap för VFU-studenter och mentorskap för nyexaminerade lärare kan göras till en mer integrerad del av skolans verksamhet och läraryrket. Det kan också utredas om uppdragen som VFU-handledare kan kopplas tydligare till lärares karriärutveckling. För att säkra tillgången till VFU-placeringar bör det också utredas hur incitamenten kan stärkas för huvudmän, skolor och lärare att medverka i att tillhandahålla verksamhetsförlagd utbildning.

Kap 15. Ökat fokus på kognitionsvetenskap

Förslaget i korthet

Utredningen föreslår att kognitionsvetenskap med relevans för lärarutbildningarna ska få ett ökat fokus på lärar- och förskolläraryrket.

I examensbeskrivningarna för lärar- och förskolläraryrket föreslås att det anges att studenterna inom området kunskap och förståelse ska visa sådana kunskaper i didaktik och kognitionsvetenskap samt fördjupade kunskaper i ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för yrkesutövningen i övrigt samt visa kunskap om vuxnas lärande.

Kognitionsvetenskap med relevans för lärarutbildningarna som rör utformning av undervisningen i olika ämnen och individens lärande bör ingå i de ämnesdidaktiska studierna.

Synpunkter på förslaget

Förvaltningen är positiv till att ge kognitionsvetenskap en starkare ställning inom lärarutbildningen.

Det finns risker med att snabbt föra in ett område som traditionellt har haft en svag ställning inom lärarutbildningen på kort tid - kvaliteten i undervisningen är beroende av att kunskapsområdet är väl etablerat och högt värderat på lärosätena, vilket utredningen antyder inte alltid är fallet idag.

Utredningen föreslår också att kognitionsvetenskap bör ingå i de ämnesdidaktiska studierna. Förvaltningen har inga invändningar i sak, men vill i första hand lyfta vikten av att undervisning i didaktik och metodik där så är möjligt ges en evidensbaserad grund, dvs. att

valet av undervisningsmetoder görs utifrån vilka metoder som visat sig fungera snarare än utifrån ett visst teoretiskt perspektiv.

Förvaltningen ser inte att det är behövt att lyfta fram kunskap om vuxnas lärande som ett särskilt område i examensmålen. Att ett visst fokus ska ges till även vuxnas lärande följer redan av den tidigare formuleringen ("metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser") eftersom även till exempel en grundlärarexamen också rimligen bör avse undervisning för vuxna som läser på grundskolenivå. Skrivningen kan innebära att vuxnas lärande ges ett oproportionerligt stort utrymme.

Kap 16. Ökat fokus på undervisning om läs- och skrivinlärning

Förslaget i korthet

Utredningen gör bedömningen att skolan idag inte klarar av uppgiften att ge alla elever god förmåga att läsa och skriva. Utredningen föreslår ett antal åtgärder, däribland förtydligade examensmål.

Synpunkter på förslaget

Förvaltningen tillstyrker förslagen i sin helhet.

Kap 17. Uppdaterade examensmål

Förslaget i korthet

Utredningen föreslår förändringar i examensbeskrivningarna för lärar- och förskollärarexamina enligt följande:

- För ämneslärarexamen, yrkeslärarexamen och grundlärarexamen med inriktning mot förskoleklass och årskurs 1–3 samt 4–6 förstärks målen rörande kunskaper i ämnesdidaktik inklusive metodik samt förmåga att tillämpa dessa. För förskollärarexamen förstärks målet rörande förmåga att tillämpa förskoledidaktik och ämnesdidaktik.
- För ämneslärarexamen samt grundlärarexamen med inriktning mot förskoleklass och årskurs 1–3 samt 4–6 förstärks målet för de ämneskunskaper som krävs för yrkesutövningen.
- Mål som relaterar till kunskaper i kognitionsvetenskap med relevans för lärarutbildningarna samt evidensbaserad vetenskaplig grund för lärarutbildningarna införs.
- Lärares roll som ledare förtydligas.
- För förskollärar- och grundlärarexamen med inriktning mot förskoleklass och årskurs 1–3 förtydligas examensmålen gällande läs- och skrivinlärning samt språkutveckling.

- Förmåga att bedöma elevers och barns lärande och utveckling läggs till i målen.
- De olika målen som relaterar till värdegrund utgår, och i stället införs mål om skolans och förskolans värdegrund.

Synpunkter på förslaget

Förvaltningen tillstyrker förslaget i sin helhet.

Kap 18. Kvalitetsförstärkningar för lärarutbildningarna

Förslaget i korthet

Antalet lärar- och förskollärostudenterna beräknas minska under de närmaste åren efter införandet av skärpta behörighetskrav. Utredningen föreslår dock ingen motsvarande minskning av lärosätenas takbelopp. I stället ska det ekonomiska utrymme som skapas användas till att stärka kvaliteten i utbildningarna och till att ge lärosätena möjlighet att successivt vidta åtgärder för ökad rekrytering.

Synpunkter på förslaget

Förvaltningen har för lite insyn i finansieringen av lärarutbildningarna för att kommentera detaljerna i förslaget eller bedöma de ekonomiska konsekvenserna för lärosätena.

Förvaltningen är positiv till att lärarutbildningarnas ekonomiska förutsättningar stärks då det bör kunna leda till högre kvalitet, fler lärarledda utbildningstillfällen och i förlängningen en mer attraktiv utbildning.

Konsekvenser för barn och barnets rättigheter samt jämställdhetsanalys

Då ärendet är svar på en remiss från kommunstyrelsen gör förvaltningen ingen egen analys av ärendets konsekvenser för jämställdhet eller för barn och barns rättigheter. Förvaltningen förutsätter att en sådan analys vid behov görs av kommunstyrelsen i den fortsatta hanteringen av ärendet.

Förslag till beslut

Utbildningsförvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen. Med hänsyn till remisstiden bör ärendet justeras omedelbart.

Lena Holmdahl
Utbildningsdirektör
Utbildningsförvaltningen

Petra Nergårdh
Avdelningschef
Utbildningsförvaltningen

Bilaga

Ämneskunskaper och lärarskicklighet – en reformerad
lärarutbildning SOU 2024:81

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Lena Holmdahl, Utbildningsdirektör	2025-01-14